

Сергієнко О. А.

к.е.н., доцент,

Харківський навчально-науковий інститут ДВНЗ УБС

e-mail:ser_helenka@ukr.ru

Голофаєва І. П.

к.е.н., доцент,

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

e-mail:irinaa_g@ukr.net

Шавлак М. А.

магістрант,

Харківський навчально-науковий інститут ДВНЗ УБС

e-mail:shavlakmarina@mail.ru

МЕТОДОЛОГІЯ ПРИКЛАДНОГО СТАТИСТИЧНОГО ТА ЕКОНОМЕТРИЧНОГО АНАЛІЗУ В ДОСЛІДЖЕННІ ДИСПРОПОРЦІЙ ТА НЕРІВНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Анотація. У статті запропонована методологія удосконалення прикладних інструментальних засобів діагностики та моніторингу рівня соціально-економічної нерівності та регіональних диспропорцій розвитку регіонів України та країн ЄС. Представлено комплексний інтегрований економіко-математичний інструментарій оцінки та аналізу соціально-економічної нерівності та регіональних диспропорцій територіального розвитку на основі прикладного статистичного та економетричного аналізу. Впровадження прикладної методології дозволить визначити вузькі місця та сформулювати обґрунтовані управлінські рішення, направлені на розробку тактичних та стратегічних заходів з вирівнювання територіальних розбіжностей, що забезпечить підвищення рівня стійкості, безпеки та зниження соціально-економічної напруженості.

Ключові слова: статистичний аналіз, економетричний аналіз, регіональні диспропорції, соціально-економічна нерівність, регіональний розвиток, макроекономічні показники

Формул: 4; рис.: 2, табл.: 3, бібл.: 15

Sergienko O. A.

PhD in Economics, Associate professor

Kharkiv Scientific Research Institute of the SHEI "Banking University"

e-mail:ser_helenka@ukr.ru

Golofaieva I. P.

PhD in Economics, Associate professor

Simon Kuznets Kharkiv National Economic University

e-mail:irinaa_g@ukr.net

Shavlak M. A.

Master,

Kharkiv Scientific Research Institute of the SHEI "Banking University"

e-mail:shavlakmarina@mail.ru

METHODOLOGY OF APPLIED STATISTICAL AND ECONOMETRICAL ANALYSIS IN DISPARITIES AND UNEVEN OF UKRAINE AND EUCOUNTRIES REGIONS DEVELOPMENT

Abstract. The methodology of improving the applied tools for diagnosis and monitoring of social and economic inequality and regional disparities of regions of Ukraine and the EU is proposed. The complex integrated economic and mathematical tools of evaluation and analysis of social and economic inequalities and regional disparities of territorial development through application of statistical and econometric analysis are presented in the article. The proposed methodology makes possible to solve such tasks as spatial and dynamic comparative statistical evaluation of uneven social and economic development of European countries and Ukraine regions; diagnosis and monitoring of imbalances and common trends in social and economic development areas; management decisions.

The macroeconomic indicators for GDP per capita, the consumer price index (CPI), the average salary of the population, the fertility rate for the 28 countries and the European Union and the 24 regions of Ukraine are analyzed. The econometric models of structural changes in time for Ukraine and the EU depending of wages of GDP are analyzed.

Implementation of applied methodology makes possible to identify problems and establish reasonable management decisions aimed at developing of tactical and strategic measures to align regional differences that would increase the level of stability, security, and reduce the social and economic tensions.

Keywords: statistical analysis, econometric analysis, regional disproportion, socio-economic irregularity, regional development, macroeconomic indicators

JEL Classification: P 42, P 43, C 10, R 13.

Formulas: 4, fig.: 2, tabl.: 3, bibl.: 15

Сергиенко Е. А.

к.э.н., доцент,

Харьковский учебно-научный институт ГВУЗ УБС

e-mail:ser_helenka@ukr.ru

Голофаева И. П.

к.э.н., доцент,

Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця

e-mail:irinaa_g@ukr.net

Шавлак М. А.

магистрант

Харьковский учебно-научный институт ГВУЗ УБС

e-mail:shavlakmarina@mail.ru

МЕТОДОЛОГИЯ ПРИКЛАДНОГО СТАТИСТИЧЕСКОГО И ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИХ АНАЛИЗА В ИССЛЕДОВАНИИ ДИСПРОПОРЦИЙ И НЕРАВНОМЕРНОСТИ РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ И СТРАН ЕВРОСОЮЗА

Аннотация. В статье предложена методология усовершенствования прикладных инструментальных средств диагностики и мониторинга уровня социально-экономического неравенства и региональных диспропорций развития регионов Украины и стран ЕС. Представлен комплексный интегрированный экономико-математический инструментарий оценки и анализа социально-экономической неравномерности и региональных

диспропорцій територіального розвитку на основі прикладного статистического і економетрического аналізу. Внедрення прикладної методології дозволить визначити вузькі місця і сформувати обґрунтовані управлінські рішення, направлені на розробку тактичних і стратегічних заходів по вирівнюванню територіальних відмінностей, що забезпечить підвищення рівня стійкості, безпеки і зменшення соціально-економічної напруги.

Ключевые слова: статистический аналіз, економетрический аналіз, регіональні диспропорції, соціально-економічне нерівність, регіональне розвиток, макроекономічні показники

Формул: 4; Рис.: 2, табл.: 3, библ.: 15

Вступ. На сучасному етапі проблема забезпечення сталого рівномірного розвитку держави, стабільності та ефективності результатів її діяльності, досягнення цілей, що відповідають національним інтересам, не втратила своєї гостроти, а навпаки, стає все більш актуальною. Це зумовлено стрімким розвитком процесів інтеграції та лібералізації, які призводять до відкритості та взаємозалежності національних економік, розвитку глобального ринку, в умовах якого політична замкнутість та економічний ізоляціонізм окремих держав не мають змісту [1]. Проте, з іншого боку, постає проблема самозбереження та розвитку окремих суверенних держав та їх регіонів, їх політичного та економічного самоутвердження на міжнародній арені. Аналіз місця України та її стратегічних позицій як молодої держави, що активно інтегрується у світовий економічний простір, є особливо важливим для визначення рівня її розвитку та майбутніх тенденцій за ключовими сферами життєдіяльності [2]. Оскільки лише з'ясувавши місце та роль України на світовому ринку, а саме на європейському, провівши оцінку сильних та слабких позицій держави та її регіонів, можна розробити чітку стратегію забезпечення економічного розвитку у міжнародному та регіональному вимірах [3]. Все це зумовлює необхідність вирішення на державному рівні ряду задач:

1) побудова комплексної системи діагностики рівня регіонального розвитку та ступеню диспропорцій на макро-, мезо- та мікрорівні, в основу якої будуть покладені наступні функції: визначення фактичного рівня нерівномірності розвитку територій, проведення комплексного аналізу стану основних індикаторів розвитку, оцінка впливу та взаємозв'язок індикаторів розвитку;

2) побудова системи моніторингу дослідження індикаторів соціально-економічного розвитку регіональних диспропорцій, статистична оцінка та аналіз показників нерівномірності у порівняльному та динамічному розрізі. Моніторинг показників соціально-економічного розвитку регіонів України та країни в цілому у порівнянні з іншими країнами має особливо важливе значення для сучасного кризового економічного стану, соціально-політичної нестабільності в державі, масштабної криміналізації, що сприяє неоднозначній оцінці показників, що характеризують дані процеси;

3) побудова нормативної бази по формуванню вихідної інформації для всебічної комплексної оцінки регіональної нерівномірності на будь-якому рівні ієрархії, та показників, що характеризують ступінь диспропорцій та їх порогові значення [4].

Таким чином, рішення даних задач дозволить науково визначити та обґрунтувати порогові значення індикаторів, перевищення яких призведе до глобальних диспропорцій розвитку, з урахуванням реальної ситуації територіального нерівномірного розвитку розробити та впровадити конкретні заходи для попередження та усунення дії факторів, що сприяють посиленню диференціації територій.

Аналіз досліджень та постановка завдання. Проблеми соціально-економічної нерівності та регіональних диспропорцій займають важливе місце у спектрі проблем регіонального управління систем та стратегій їх розвитку. Проблеми нерівномірності розвитку територій для економіки України є якісно новими, оскільки сучасні національні програми регіонального розвитку формуються паралельно як з трансформаційними процесами системи державного управління, так і світовими глобалізаційними процесами. До того ж в умовах формування та реалізації нових моделей соціально-економічного розвитку Україна знаходиться під дієвим впливом зовнішньо-економічних факторів, що визначають стратегії її розвитку.

З огляду на значущість проблеми соціально-економічної територіальної нерівності та регіональних диспропорцій розвитку можна відзначити переконливий список досліджень, як українських так і інших авторів, зокрема, можна виділити роботи таких вчених: Абалкін Л. І., Геєць В. М., Городецький А. Я., Клебанова Т.С., Мунтіян В. І., Шлемко В. Т., Білько І.Ф. та інші [5, 6, 7]. Незважаючи на широке коло наукових робіт, присвячених даній тематиці, важливим залишається рішення задач та розробка методологій порівняльно-динамічної комплексної оцінки і аналізу розвитку територій на різних рівнях позиціонування та прийняття адекватних управлінських рішень по розробці та реалізації стратегій розвитку конкурентних позицій держави в умовах швидких нестаціонарних динамічних загроз зовнішнього та внутрішнього середовища та загострення глобальних протиріч.

Тому виникає необхідність удосконалення прикладних інструментальних засобів діагностування та моніторингу на основі впровадження комплексних інтегрованих економіко-математичних моделей оцінки та аналізу соціально-економічної нерівності та регіональних диспропорцій територіального розвитку, що дозволить сформувати обґрунтовані управлінські рішення, направлені на розробку тактичних та стратегічних заходів з вирівнювання значних територіальних розбіжностей, що забезпечить підвищення рівня стійкості, безпеки та зниження соціально-економічної напруженості.

Метою роботи є розробка прикладної методології діагностики та моніторингу рівня соціально-економічної нерівності та регіональних

диспропорцій розвитку регіонів України та країн ЄС на основі прикладного статистичного та економетричного аналізу.

Результати дослідження. Таким чином, в основу механізму формування та реалізації стратегії рівномірного соціально-економічного розвитку держави повинен бути покладений принцип системної інтеграції з урахуванням територіальних диспропорцій, оскільки в його основі [8, 9]:

- циклічний процес планування на принципах управління заходами в напрямі досягнення цілей на основі комплексної діагностики;
- повторювані цикли аналізу прийняття рішень, планування та впровадження завдань із конкретними цілями та визначеним терміном їх вирішення;
- постійний моніторинг та оцінка досягнення цілей за змістом стратегії та обраними заходами;
- сприяння координації дій виконавців стратегії із застосуванням моніторингу, аналізу та наявністю джерел фінансування заходів з запобігання соціально-економічної напруженості.

Отже, у статті представлено реалізацію комплексу моделей прикладного статистичного та економетричного аналізу дослідження нерівномірності та територіальних диспропорцій, взаємопов'язані етапи якого представлені на рис. 1.

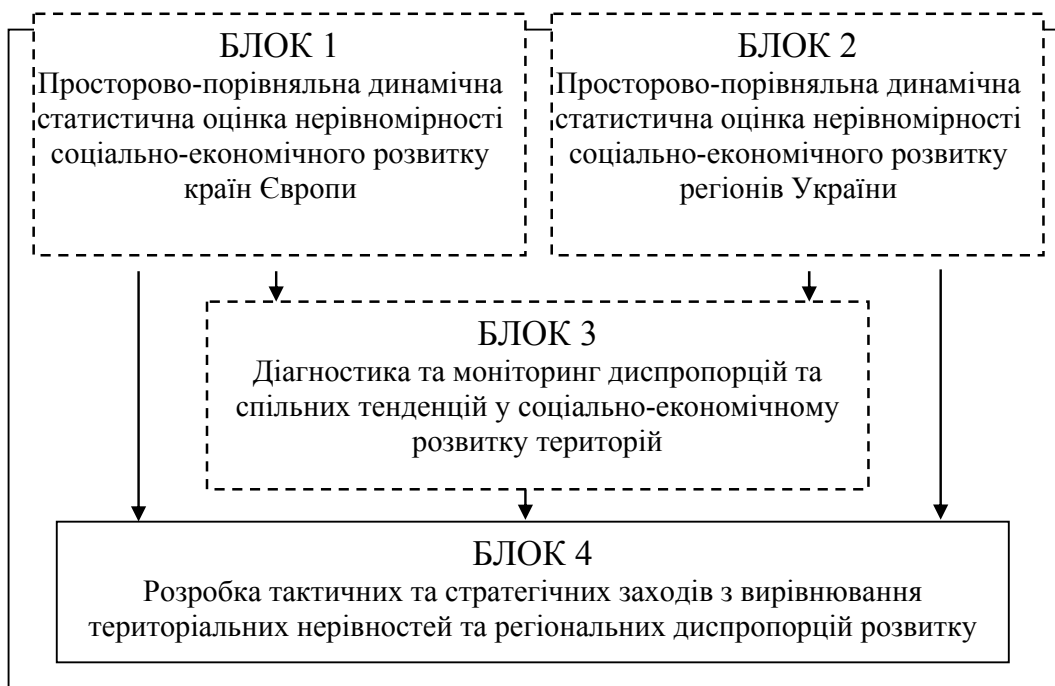

Рис. 1. Основні етапи статистичного дослідження нерівномірності та територіальних диспропорцій

Дослідження стану економіки держави в цілому, її макроекономічних проблем та перспектив оцінюється на основі основних макроекономічних

показників за вихідними даними статистичних органів [10, 11]. У роботі проведений аналіз за наступними макроекономічними показниками для 28-и країн Європейського Союзу (ЄС) та 24-х регіонів України:

- ВВП на душу населення, як найважливіший показник рівня економічного розвитку та добробуту населення;
- Індекс споживчих цін; (ІСЦ), який характеризує інфляційні процеси в економіці країни і використовується для індикатор для визначення багатьох питань державної економічної та соціальної політики;
- Середня заробітна плата населення, як основна форма доходів населення;
- Коефіцієнт народжуваності, як детермінант демографічної ситуації в країні.

На рис. 2. наведено порівняння динаміки середніх, мінімальних та максимальних значень основних досліджуваних макроекономічних показників України та країн ЄС за 2001-2014 рр. Розрахунки підтверджують наявність спільних тенденцій у динаміці, однак зовсім в інших одиницях вимірювання, крім ситуації з демографічною ситуацією, що представлено на графіках. Сутність та формули основних статистичних коефіцієнтів для оцінки нерівномірності розвитку територій, які досліджені у роботі наведені у табл. 1.

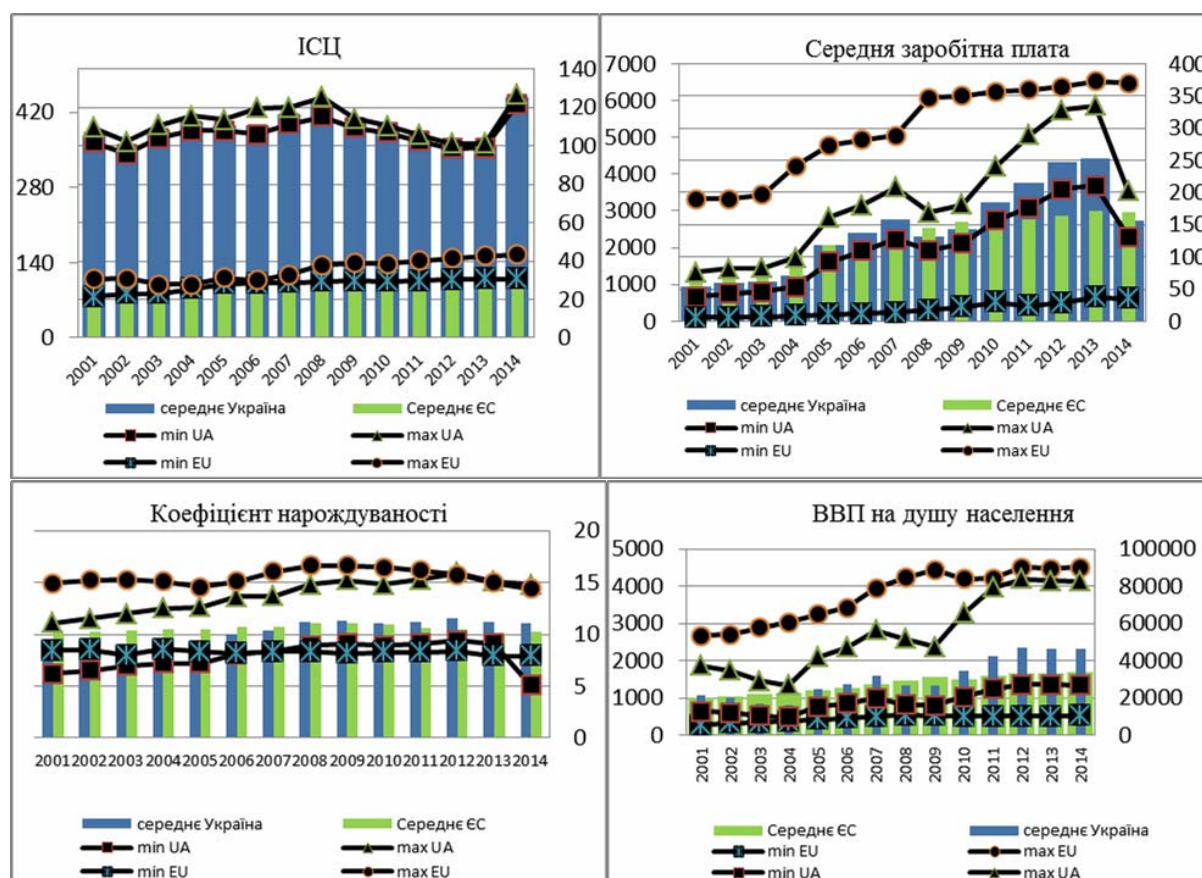

Рис. 2. Порівняння динаміки зміни макроекономічних показників України та країн ЄС за 2001-2014 рр.

Таблиця 1

Сутність та формули основних статистичних коефіцієнтів
нерівномірності розвитку

Коефіцієнт	Формула розрахунку	Інтерпретація
Середнє арифметичне (\bar{X})	$\frac{\sum x_i}{n}$	Дозволяє охарактеризувати сукупність, що вивчається, одним числом. Характеризує середнє значення за всією досліджуваною сукупністю спостережень
Мінімальне значення (X_{\min})	MIN ($X_1:X_n$)	Визначає мінімальне значення за всією досліджуваною сукупністю спостережень
Максимальне значення (X_{\max})	MAX ($X_1:X_n$)	Визначає максимальне значення за всією досліджуваною сукупністю спостережень
Розмах (h)	$X_{\max} - X_{\min}$	Визначає відстань між максимальним та мінімальним значеннями у досліджуваній вибірці спостережень
Дисперсія (σ^2)	$\frac{\sum (x_i - \bar{x})^2}{n}$	Визначає середню суму квадратів відхилень членів ряду від свого середнього значення
Коефіцієнт варіації (K_v)	$\frac{\sigma}{\bar{X}}$	Характеризує мінливість ознаки, є мірою відносного розкиду випадкової величини. Показує яку частку середнього значення цієї величини складає її середній розкид. Чим більший K_v , тим менш однорідна сукупність і тим менш типова середня для даної сукупності. Сукупність кількісно однорідна, якщо K_v не перевищує 33%.
Коефіцієнт асиметрії (K_a)	$\frac{\sum (x_i - \bar{x})^3}{n \cdot \sigma^3}$	Міра несиметричності розподілу. K_a показує відхилення розподілу від симетричного. Додатне значення K_a свідчить про наявність розподілу з «довгим правим хвостом» (частіше зустрічають низькі значення), від'ємне – з «довгим лівим хвостом» (частіше зустрічаються високі значення)
Коефіцієнт ексцесу (K_e)	$\frac{\sum (x_i - \bar{x})^4}{n \cdot \sigma^4} - 3$	"Шпилястість" розподілу. Характеризує стрімкість підвищення кривої розподілу у порівнянні з нормальною кривою. Якщо ексцес позитивний, то пік загострений, якщо негативний, то пік закруглений. Ексцес нормального розподілу дорівнює 0

Коефіцієнт нерівномірності (K_n)	$\frac{X_{max}}{X_{min}}$	Коефіцієнт відображає ступінь відхилення фактичного розподілу значень показника за чисельно рівними групами від лінії їх рівномірного розподілу. Статистична міра рівності показників коливається від 0 до 1, при цьому значення 0 відображає повну рівність, 1 – повну нерівність, коли сумарне значення по вибірці належить одному елементу вибірки
Коефіцієнт диспропорції (K_d)	$\frac{X_{max} - X_{min}}{\bar{X}}$	Характеризує відхилення у розвитку досліджуваних об'єктів на основі їх розмаху та середнього рівня
Темп росту ланцюговий (T_l)	$\frac{X_n}{X_{n-1}}$	Характеризує на скільки змінився показник у поточному періоді порівняно до попереднього рівня
Темп росту базисний	$\frac{X_n}{X_1}$	Характеризує на скільки змінився показник у поточному періоді по відношенню до базисного рівня
Середній темп росту	$\sqrt[n-1]{X_n/X_1}$	Характеризує середній темп зростання протягом досліджуваного періоду
Коефіцієнт випередження (уповільнення)	$K = \frac{T_x}{T_y}$	Характеризує відношення темпів зростання одного показника до темпів зростання іншого за відповідний період часу. Інтерпретація: $K > 1$: показник x зростає швидше ніж показник y ; $K < 1$: показник x зростає повільніше ніж показник y

Фрагмент результатів просторово-динамічної оцінки коефіцієнтів нерівномірності розвитку країн ЄС та регіонів України за досліджуваними макроекономічними показниками (2001 – 2014 рр.) наведено у табл. 2.

Отримані розрахунки підтверджують наявність диспропорцій у розвитку як регіонів України, так і країн Євросоюзу. Найбільша нерівномірність розсіювання спостерігається за показником середньої заробітної плати та індексом споживчих цін, що зумовлено різним рівнем розвитку держав та регіонів, їх унікальністю та інвестиційною привабливістю, однак, в цілому, спостерігається схожа тенденція у динаміці між досліджуваними коефіцієнтами для України та ЄС.

Основною проблемою є те, що в останні роки спостерігається зростання регіонального нерівності, що створює ряд проблем для держави: уповільнення соціально-економічного зростання, обумовлене необхідністю направляти частину ресурсів на регіональне вирівнювання, а не на стимулювання розвитку; підвищення соціальної напруженості; посилення сепаратистських настроїв і дезінтеграційних процесів. Отже, з цього слідує, що найважливішим завданням як української держави так і країн ЄС, якими б ліберальними вони не були, і якою б самостійністю не володіли його регіони, є підтримка територіальної цілісності,

запобігання різного роду криз. Необхідність розв'язання зазначених проблем робить актуальним дослідження особливостей регіональної нерівності та виявлення факторів зниження зростаючої диференціації [12].

Таблиця 2

Коефіцієнти нерівномірності розвитку країн ЄС та регіонів України за основними макроекономічними показниками (2001 – 2014 рр.)

	Регіони України	Країни Європейського Союзу
Коефіцієнт асиметрії		
ВВП на душу населення		
Середня заробітна плата		
ІСЦ		
Коефіцієнт народжуваності		
Коефіцієнт диспропорції		
ВВП на душу населення		
Середня плата		
ІСЦ		
Коефіцієнт народжуваності		

У роботі розраховані та проаналізовані ланцюгові темпи зростання індикаторів нерівномірності: коефіцієнта варіації, нерівномірності та диспропорції досліджуваних макроекономічних показників України у порівнянні з країнами ЄС за 2001-2014. Фрагмент результатів наведений на рис. 3.

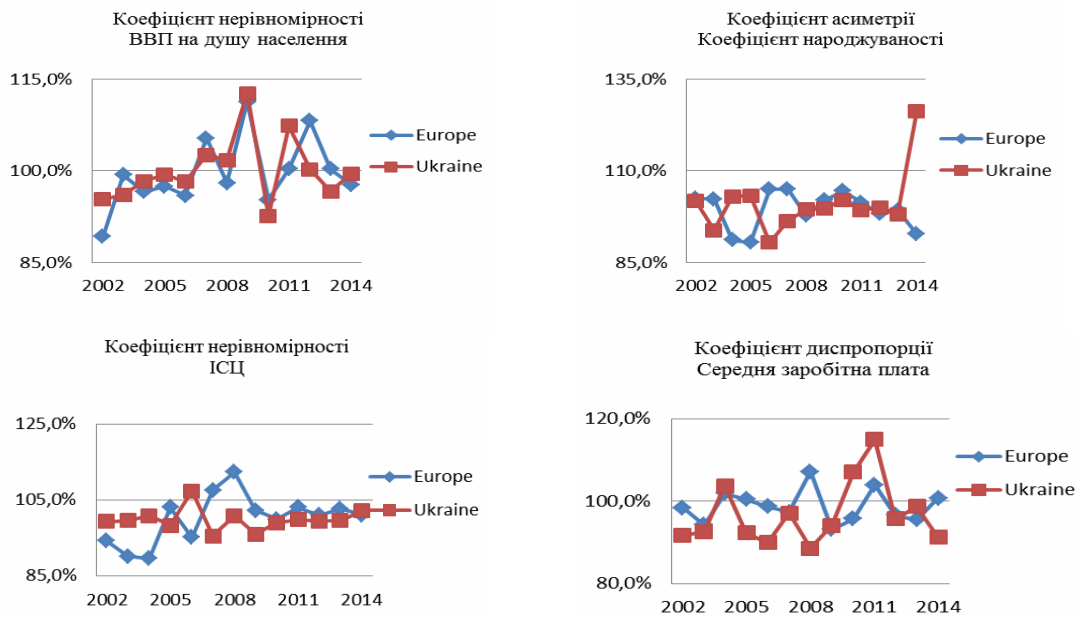

Рис. 3. Ланцюгові темпи зростання коефіцієнтів нерівномірності для макроекономічних показників України та ЄС

Аналіз результатів, констатує той факт, що Україна та ЄС мають схожі тенденції у ланцюгових темпах росту коефіцієнтів нерівномірності, найбільші розбіжності характерні для ІСЦ та середньої заробітної плати населення, а максимально співпадають темпи зростання за показником ВВП на душу населення (схожа загальна динаміка тільки в різних рівнях) та коефіцієнтом народжуваності (спільні тенденції демографічної ситуації). Динаміка більшості статистичних коефіцієнтів для показника ВВП на душу населення в Україні має спільну тенденцію з аналогічними коефіцієнтами у країнах Європейського Союзу. Це є наочним прикладом того, що Україна за певними показниками інтенсивності розвитку не відрізняється від країн Європейського Союзу.

Особливу увагу необхідно звернути на середні темпи зростання коефіцієнтів нерівномірності досліджуваних макроекономічних показників (рис. 4). Результати показують, що середні темпи росту коефіцієнтів нерівномірності для регіонів України та країн ЄС мають схожу коливальну тенденцію. Найбільше відрізняються темпи росту за показником середньої заробітної плати, що підкреслює наявність значних відмінностей в оплаті праці в Україні порівняно з державами ЄС. Коефіцієнти варіації та диспропорції за показником ІСЦ для України та ЄС теж мають неоднакові темпи зростання, що пояснюється менш стабільною економічною ситуацією та інфляційними процесами в Україні порівняно з країнами Євросоюзу.

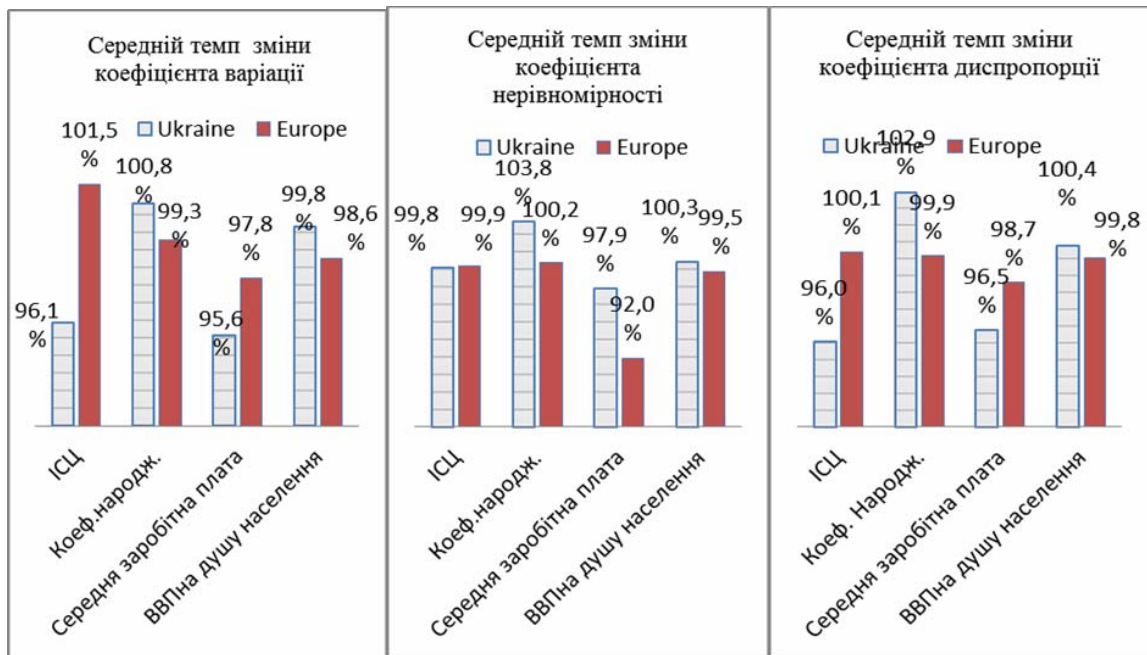

Рис. 4. Середні темпи зміни коефіцієнтів нерівномірності макроекономічних показників України та країн ЄС

На рис. 5 представлені значення темпів випередження приросту основних статистичних коефіцієнтів України порівняно з ЄС.

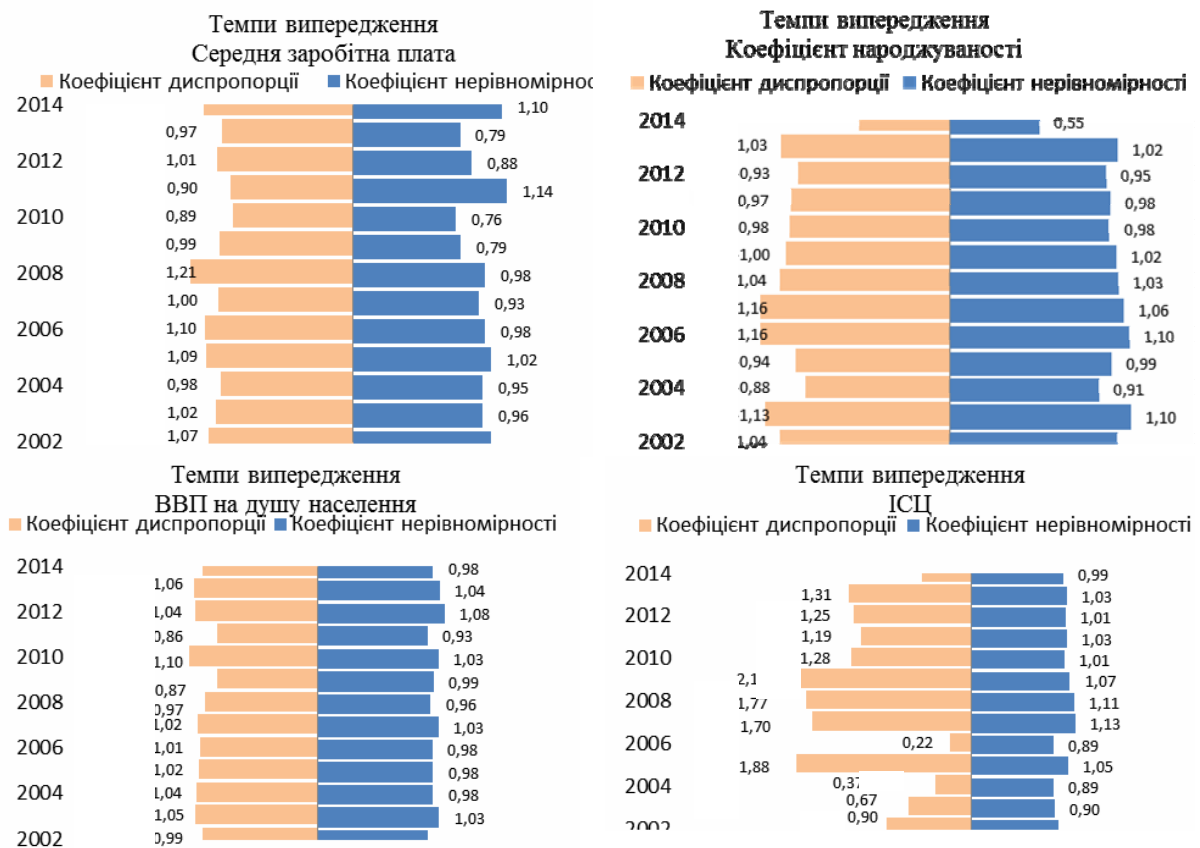

Рис. 5. Коефіцієнти випередження темпів приросту основних статистичних коефіцієнтів України порівняно з ЄС

Оцінені коефіцієнти випередження дозволяють конкретизувати і деталізувати оцінку активності диференціації, особливість полягає в поглибленому аналізі та візуалізації даних, а також в їх динамічній порівняльній оцінці. Результати не дають змогу зробити однозначні висновки, оскільки:

- до 2008 року варіація заробітної плати населення регіонів України зростала значно більшими темпами, ніж варіація у країнах ЄС, далі кожного року ситуація змінювалась;
- аналогічна ситуація спостерігається з коефіцієнтом випередження темпу приросту і для показника ВВП на душу населення;
- неординарну картину показало дослідження коефіцієнта випередження темпу приросту варіації ІСЦ, що характеризує інфляційні процеси в економіці країни: до 2006 року в Україні варіація ІСЦ зростала меншими темпами, ніж в Європі; кризовий та посткризовий періоди 2007-2012 рр. в Україні призвели до того, що, порівняно з Європою, ІСЦ у регіонах України варіювався швидше, але за останні два роки ситуація докорінно змінилась і вже в 2014 р. темп приросту коефіцієнта варіації ІСЦ в Україні зростав у 0,59 разів повільніше, ніж у ЄС;
- Україна максимально наближена до країн Європи за коефіцієнтом народжуваності, це підтверджують майже однакові протягом досліджуваного періоду темпи змін характерні для показника коефіцієнту народжуваності, що є одним з ключових показників демографічної ситуації.

В процесі дослідження встановлено, що серед основних факторів зниження нерівномірності соціально-економічного розвитку, котрим треба приділити достатньо уваги є фактори фінансової стабільності (сфера компетенції виключно держави) та ефективності розвитку (сфера взаємного співробітництва, як держави, так і підприємців). Впровадження адекватних заходів у діяльності територіальних органів влади на різних рівнях управління дасть змогу прискорити процеси рівномірного розвитку регіонів та територій, зміцнення їх конкурентних позицій як цілісної одиниці [13, 14].

Невід'ємною частиною дослідження рівня диференціації є аналіз структурних зрушень у часі в оцінці макроекономічних індикаторів. В роботі побудовані моделі кореляційно-регресійного аналізу структурних змін на основі прикладного економетричного інструментарію, що дозволяє вирішити такі завдання:

- оцінка ступеня взаємозв'язку і взаємовпливу основних макроекономічних індикаторів, результат - сукупність моделей що дозволяють враховувати особливості в динаміці розвитку, характерні для кожної з країн та територій;
- оцінка ступеня впливу факторів зовнішнього макросередовища на динаміку розвитку територій, результат - угруповання країн за ступенем впливу

факторів зовнішнього середовища для оцінки чутливості і відкритості економічного простору.

У роботі проаналізовано кореляційні зв'язки між досліджуваними макроекономічними показниками (ІСЦ, коефіцієнт народжуваності, заробітна плата та ВВП на душу населення) у динаміці за 2001-2014 рр. як для регіонів України, так і для країн Європейського Союзу [15]. За результатами моделювання, визначено, що найбільш значущі зв'язки існують між ВВП та середньою заробітною платою, причому в Україні ця залежність є значно більшою ніж у Європі (рис. 6).

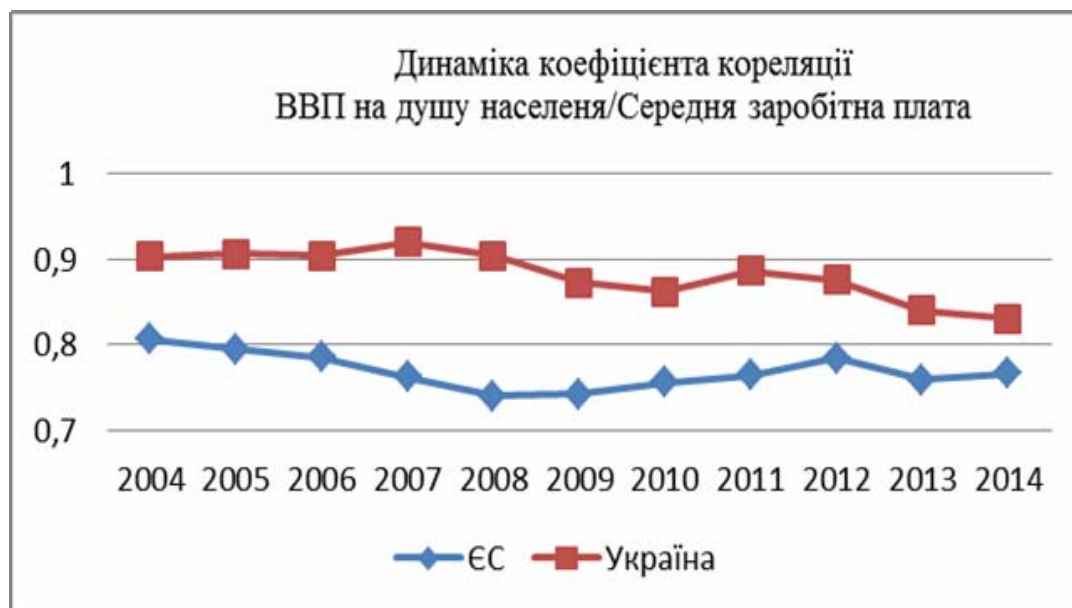

Рис. 6. Динаміка кореляційних зв'язків між ВВП на душу населення та середньою заробітною платою в Україні та Європі

Побудовані економетричні моделі структурних зрушень у часі залежності рівня заробітної плати від обсягів ВВП для України та ЄС доводять більш значний темп розвитку для України за досліджувані 10 років (рис. 7).

Нерівномірність регіонального та територіального розвитку має значний вплив на функціонування держави, структуру і ефективність економіки, соціально-економічну політику. Це призводить до збільшення числа депресивних територій і наростання міжрегіональних суперечностей. Значне нерівномірне розсіювання свідчить про відсутність узгодженої територіальної політики регіонального розвитку або її недовірності та неадекватності ситуації [2, 12]. Таким чином, всі дослідження доводять, що на даному етапі край необхідні реальні дієві заходи скорочення диференціації рівня соціально-економічного розвитку територій та підвищення якості життя їх населення для запобігання настання соціальних криз та катастроф.

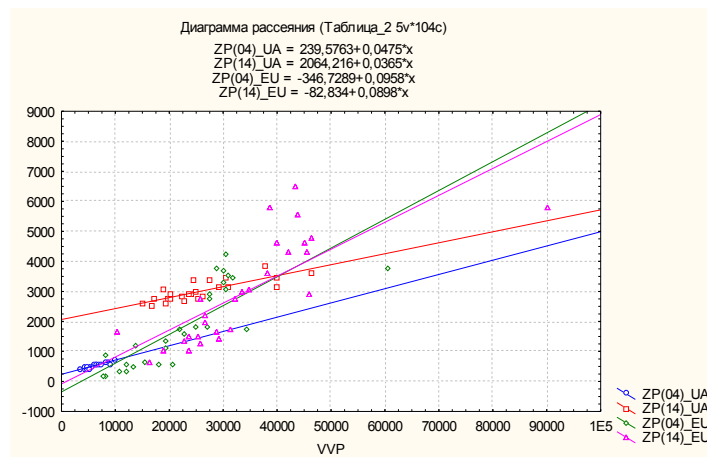
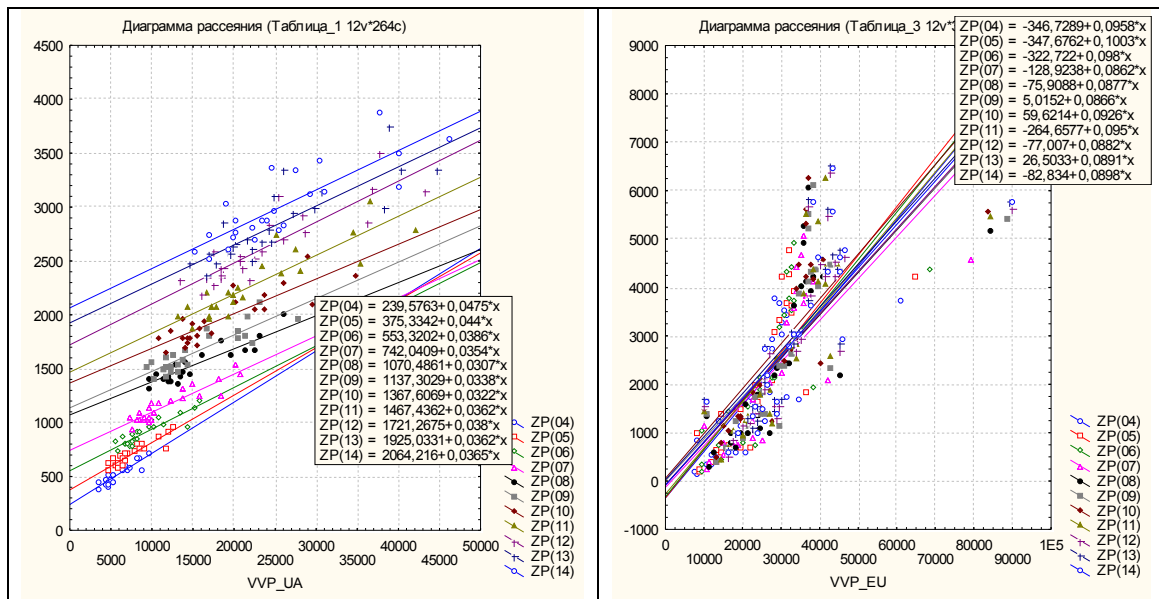

Рис. 7. Економетричні моделі структурних зрушень у часі для України та ЄС

Висновки. Запропонований методологічний інструментарій є базисом прийняття рішень по розробці ефективних інструментів управління соціально-економічним розвитком територій, реалізація якого дозволить оцінити кількісні та якісні зміни у просторі та часі; дослідити динаміку макроекономічних індикаторів України в порівнянні з провідними країнами світу для визначення рівня потенційних та діючих загроз та індикаторів дестабілізації.

Впровадження даного інструментарію в практику макроекономічного аналізу нерівномірності країн та територій дозволить науково визначити та обґрунтувати значення індикаторів нерівномірності, знайти їх прогнозні оцінки, встановити діапазони зміни показників, перевищення яких призведе до глобальних диспропорцій розвитку, провести типологізацію територій за рівнем розвитку, оцінити ступінь взаємовпливу і взаємозалежності, структурні зрушення в динаміці макроекономічних індикаторів, що є дієвим інструментарієм підтримки і прийняття рішень по розробці заходів стратегічного і тактичного масштабу для попередження або усунення дії факторів, які сприяють посиленню диференціації територій.

Реалізація висновків дослідження за пропонованою методологією діагностики та моніторингу дозволить не лише оцінити наявну ситуацію рівня нерівномірності та диспропорцій, а й провести аналіз стану в майбутньому, проаналізувати недоліки управління, попередити помилки невірних рішень, не допустити розвитку та поширення глобальних територіальних криз, які можуть бути наслідками наявної нерівномірності.

Література

1. Ярошенко, І. В. Аналіз існуючих методичних підходів до формування системи моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів в Україні та країнах світу [Текст] / І. В. Ярошенко., І. Б. Семигуліна // Бізнес Інформ. – 2015. – № 4. – С. 62–67.
2. Криворучко, М. Ю. Аналіз міжрегіональної диференціації соціально-економічного розвитку в Україні в рамках «Нової економічної географії» [Текст] / М. Ю. Криворучко // Бізнес Інформ. – 2015. – № 3. – С. 50–55.
3. Деркач, М. І. Проблеми диференціації соціально-економічного розвитку регіонів України в умовах глобальної фінансової кризи [Текст] / М. І. Деркач // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону : науковий збірник / за ред. І. Г. Ткачук. – Івано-Франківськ, 2011. – Вип. 7, Т. 2. – С. 221–224.
4. Гур'янова, Л. С. Методи обґрунтування індикаторів у системі управління збалансованістю соціально-економічного розвитку регіонів [Текст] / Л. С. Гур'янова // Бізнес Інформ. – 2015. – № 9. – С. 106–111.
5. Геєць, В. М. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство [Текст] : монографія / В. М. Геєць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк та ін. ; за ред. В. М. Гейця. – Харків : ВД ІНЖЕК, 2006. – 240 с.
6. Пономаренко, В. С. Экономическая безопасность региона: анализ, оценка, прогнозирование [Текст] / В. С. Пономаренко, Т. С. Клебанова, Н. Л. Чернова. – Харьков : ИНЖЕК, 2004. – 234 с.
7. Національний Інститут проблем міжнародної безпеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niisp.gov.ua/>.
8. Ярошенко, І. В. Світовий та вітчизняний досвід підтримки проблемних регіонів [Текст] / І. В. Ярошенко // Бізнес Інформ. – 2014. – № 10. – С. 79–86.
9. Ярошенко, І. В. Аналіз соціально-економічного розвитку проблемних регіонів країн Європейського Союзу [Текст] / І. В. Ярошенко // Проблеми економіки. – 2014. – № 3. – С. 45–53.
10. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Інформаційно - аналітичний центр [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.infolight.org.ua
12. Ковалевська, А. В. Концептуальні передумови посилення регіональної диференціації [Текст] / А. В. Ковалевська, О. В. Поспелов, О. В. Шульга // Бізнес Інформ. – 2015. – № 9. – С. 8–14.
13. Петренко, К. В. Проблеми підвищення конкурентоспроможності депресивних регіонів в умовах глобалізації економіки [Текст] / К. В. Петренко // Бізнес Інформ. – 2015. – № 1. – С. 85–90.
14. Белікова, Н. В. Проблеми формування системи державної підтримки розвитку регіонів у країнах ЄС [Текст] / Н. В. Белікова, Омаров Шахін Анвер огли // Бізнес Інформ. – 2014. – № 11. – С. 43–47.
15. Сергієнко, О. А. Моделі багатовимірного статистичного аналізу у дослідженні конкурентних позицій держави [Текст] / О. А. Сергієнко, М. Г. Мазняк // Бізнес Інформ. – 2012. – № 7 (414). – С. 114 – 121.

Стаття надійшла до редакції 26.10.2016

*© Сергієнко О. А., Голофаєва І. П.,
Шавлак М. А.*

References

1. Yaroshenko, I. V., & Semyhulina, I. B. (2015). Analysis of existing methodological approaches to the formation of a monitoring system of socio-economic development in Ukraine and countries of the world. *BiznesInform*, 4, 62–67.
2. Kryvoruchko, M. Yu. (2015). Analysis of inter-regional differentiation of socio-economic development of Ukraine in the "New Economic Geography". *BiznesInform*, 3, 50–55.
3. Derkach, M. I. (2011). Problems of differentiation of social-economic development of Ukraine in the global financial crisis. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu : nauk. zb.* 7 (2), 221–224.
4. Gurianova, L. S. (2015). Methods of justification of indicators in the system of balance management of socio-economic development. *BiznesInform*, 9, 106–111.
5. Heiets, V. M., Kyzym, M. O., Klebanova, T. S., & Cherniak, O. I. (2006). *Modeling of economic security: state, region, enterprise*. Kharkiv: VD INZhEK.
6. Ponomarenko, V. S., Klebanova, T. S., & Chernova, N. L. (2004). *The economic security of the region: the analysis, evaluation, prediction*. Kharkiv : VD INZhEK.
7. *Natsionalnyi Instytut problem mizhnarodnoi bezpeky*. Available at <http://www.niisp.gov.ua/>
8. Iaroshenko, I. V. (2014). World and national experiences support of problem regions. *BiznesInform*, 10, 79–86.
9. Iaroshenko, I. V. (2014). Analysis of socio-economic development problem regions of the European Union countries. *Problemy ekonomiky*, 3, 45 – 53.
10. *Derzhavnyi komitet statystyky Ukrainy*. Available at <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. *Informatsiino – analitychnyi tsentr*. Available at www.infolight.org.ua
12. Kovalevska, A. V., Pospelov, O. V., & Shulha, O. V. (2015). Conceptual prerequisites for strengthening regional differentiation. *BiznesInform*, 9, 8 – 14.
13. Petrenko, K. V. (2015). Problems of improving the competitiveness of depressed regions in a globalized economy. *BiznesInform*, 1, 85–90.
14. Bielikova, N. V., & Omarov Shakhin Anverohly (2014). Problems of formation of system of state support of regional development in the EU regions. *BiznesInform*, 11, 43–47.
15. Serhienko, O. A., & Mazniak, M. H. (2012). Multivariate statistical analysis models for study competitive position of the state. *BiznesInform*, 7 (414), 114 – 121.

Received 26.10.2016

© Sergienko O. A., Golofaieva I. P.,
Shavlak M. A.